

**Neveléstudományi MA szak törzsképzés
2017/2018 tanévtől érvényes tantervhez**

A kurzus neve: (magyarul): Oktatási rendszerek elmélete
(angolul): The theory of education systems

Oktatás célja

A kurzus célja:

A kurzus célja a hallgató támogatása a modern közoktatási rendszerek rendszerszintű problémavilágának megértésében. A kurzus keretei között a hallgatók megismerik azokat az alapvető fogalmakat, összefüggéseket és elemzési eszközöket, amelyek segítségével képessé válnak az intézményes oktatás makro-társadalmi összefüggéseinek, valamint tágabb szervezeti és politikai környezetének elemzésére, az oktatási rendszerekben zajló változások okainak és várható hatásainak feltárására. A kurzus célja továbbá a hallgatók hozzásegítése az oktatás fejlődését alakító globális trendek megismeréséhez és jelenkori hazai oktatáspolitikai összefüggések jobb megértéséhez.

Tanulási eredmények, kompetenciák

tudás:

- A hallgató átlátja a szakmapolitikai fejlesztési irányokat, ismeri az oktatási rendszerek fejlesztésének európai és világtendenciáit szakterülete és a hozzá kapcsolódó egyéb ágazati ellátó rendszerek működésének szabályozását és összefüggéseit.
- ... ismeri az oktatási rendszerek funkcióit, érti ezek kölcsönös összefüggéseit, ismeri és érti az oktatást érintő alapvető közpolitikai célokat
- ... ismeri az oktatási rendszerek alapvető strukturális összefüggéseit
- ... ismeri az oktatási rendszerekben zajló változásokat kiváltó okokat
- ... érti az ágensek és strukturális meghatározottságok szerepét az oktatási rendszerekben zajló változásokban
- ... érti a komplexitás problémáját és a komplexitás hatását az oktatási változások megvalósítására
- ... tájékozott az oktatás fejlődésének átfogó globális trendjeiről

attitűd:

- A hallgató szakmai identitásában fontosnak tartja a társadalomtudományi nézőpontot, nyitott a neveléstudomány interdiszciplináris megközelítésére.
-
- ... folyamatosan átértékeli saját viszonyulásait a társadalmi és kulturális különbségekhez, a kisebbségek helyzete iránti érzékenység és az emberi jogok tisztelete jellemzi. Fontosnak tartja szakmai munkájában a társadalmi egyenlőtlenségekből fakadó problémák figyelembe vételét, és magáévá teszi a méltányosság szemléletét.
- ... törekszik a széleskörű szakmai együttműködésre, a problémahelyzetekre nyitott és megfontolt, képes azok professzionális megítélésére.
- ... szakmailag megalapozott kritikai szemlélettel rendelkezik, és elkötelezett az érték- és tudásalapú szakmai elemzések iránt.
- ... kreatív megoldásokat keres adott témakörök mély megismerésére, a releváns kutatási módszerek alkalmazására, nyitott a kutatási kooperációra, felismeri a közös munka jelentőségét.
- ... értékelő, értelmező reflektivitással közelít a gyakorlat és elmélet kapcsolatához. Megalapozott szakmai kritikát fogalmaz meg, saját véleményét meggyőzően és szabatosan fejtí ki, szakmai vitákban érvelni tud.
- ... képviseli a kommunikáció jelentőségét a pedagógiai és szakmai munkában, fontosnak tartja az informatikai eszközök adta lehetőségek kihasználását, elkötelezett idegen nyelvi képességeinek folyamatos fejlesztése mellett.

- ... elkötelezett a folyamatos szakmai fejlődés terén, törekszik a szakmáját, szakterületét érintő kérdések folyamatos követésére, ezért különösen nyitott az új szakmai eredmények megismerésére, munkájában való hasznosítására és azok értékelésére.
- ... motivált, kezdeményező innovatív fejlesztésekben, kezdeményező szerepet vállal munkahelyi szervezetében.
- ... szakmaközi kapcsolatokban szakmai értékeit-elveit képviseli, érvel mellette.

képesség:

- A hallgató képes a modern közoktatási rendszerek rendszerszintű problémáinak elemzésére, a közoktatási problémák tágabb gazdasági-társadalmi kontextusba történő behelyezésére
- ... a magyar közoktatás aktuális strukturális, irányítási, finanszírozási és tartalmi szabályozási problémáinak bemutatására és értékelésére.
- ...a makro és mikro perspektívák megkülönböztetésére és ezek kombinálására
- ...együttműködést igénylő csoportos prezentáció előkészítésére és megtartására

autonómia-felelősségvállalás

- A hallgató erősíti saját szakmai magabiztosságát, reálisan méri fel saját szakmai lehetőségeit és hiányosságait.
- ... tudatos önfejlesztés révén felelős önálló munkavégzésre képes, mely során a személyes és szakmai céljait össze tudja egyeztetni.
- ...kezdeményező szerepet vállal a jelenségek megértésében, a felelős gondolkodásra ösztönzésben, saját tevékenységeiben, döntéseiben a tudományos-szakmai szempontokat juttatja érvényre.
- ... szakmai meggyőződésen alapuló önálló döntéseket hoz, prioritásként kezeli a kutatásalapú véleménynyilvánítást és tevékenységet.
- ... megbízható szakmai partner a különböző együttműködésekben, a kooperációban vezető és vezetett szerepeket is hatékonyan betölt.
- ... felelősséget vállal saját kommunikációjáért és annak folyamatos fejlesztéséért.
- ... felelősen kezdeményez és vezet innovációs folyamatokat.
- ... felelősséget vállal munkatársai, szakmai közössége fejlődésének támogatásáért, a neveléstudomány elismertsége növeléséért, fejlődéséért, fejlesztéséért

Kurzus tartalma

Fő tartalmi, tematikai egységek

1. A modern oktatási rendszerek általános jellemzői
 - A modern oktatási rendszerek kialakulása, eltérő fejlődési modellek
 - Az oktatási rendszerek funkciói és ezek konfliktusai
 - Az oktatási rendszerek alrendszerei, az alrendszerek közötti konfliktusok, strukturális modellek
 - Az oktatási rendszerek és már társadalmi alrendszerek kapcsolatai
2. Az oktatás és a munka világa
 - A képességek szerepe a gazdaság fejlődésében
 - A képességek termelésének lehetséges modelljei
 - 21. századi kompetenciák
 - A munka világa képességigényeinek előre jelzése és közvetítése az oktatás felé
 - Az élethosszig tartó tanulás szakpolitikája, képességpolitikák
 - Kvalifikációs rendszerek és ezek reformja
3. A modern oktatási rendszerek szabályozása és kormányzása
 - Közpolitikai célok
 - A szabályozás tárgya, eszközei és a szabályozás típusai

- Centralizáció és decentralizáció az oktatásban
 - Intézményi önállóság, elszámoltathatóság és az eredményesség biztosítása
 - A komplex oktatási rendszerek kormányzása
4. Fejlesztés, innováció és változás a modern oktatási rendszerekben
- A változások fajtái és ezek kiváltó okai
 - Változások centralizált és decentralizált rendszerekben
 - Reformok és fejlesztési programok implementálása
 - Innovációs folyamatok az oktatásban
5. Nemzetközi hatások a modern közoktatási rendszerekben
- A nemzetközi hatások szerepe a modern oktatási rendszerek fejlődésében
 - A globalizálódás hatása az oktatási rendszerek fejlődésére
 - Az európai integráció hatása: a nemzeti oktatási rendszerek európaizálódása
 - Az oktatás globális kormányzása: az oktatás fejlődését alakító nemzetközi szervezetek, a nemzetközi mérések és adatrendszerek szerepe

Tervezett hallgatói tevékenységek, feladatok (órai és órán kívüli)

A hallgatók legalább egy alkalommal írásban részletesen kifejtett kérdéseket fogalmaznak meg a kötelező irodalom egyik meghatározott tételével kapcsolatban.
A hallgatóknak lehetőségük van csoportos prezentáció tartására (3-4 fős csoportokban) előre egyeztetett témákban

Tanítási módszerek

Az órák hallgatói kérdésekkel kezdődnek. Minden alkalommal két hallgató egy-egy kérdést tesz fel az előző alkalommal elhangzottakkal kapcsolatban.
Az órák második felében előre elkészített PowerPoint prezentáció felhasználásával oktatói előadás történik.
A hallgatók bármikor, az előadás közben is kérdéseket tehetnek fel.

Kurzus értékelési rendszere

Követelmények és az értékelés módja, szempontjai:

Követelmények

- aktív órai jelenlét
- kérdések megfogalmazása
- írásbeli feladatok megoldása
- szintetizálási képesség bemutatása a kollokvium keretei között húzott tételek alapján

Kollokviumi tételek

- A modern oktatási rendszerek általános jellemzői
(A modern oktatási rendszerek kialakulása, eltérő fejlődési modellek; az oktatási rendszerek funkciói és ezek konfliktusai; az oktatási rendszerek strukturális jellemzői és alrendszerei)
- Az oktatás és a munka világa
(Az oktatási rendszerek és a munka világa közötti kapcsolatok; 21. századi kompetenciák; a képességigények és képességpolitikák; kvalifikációs rendszerek)
- A modern oktatási rendszerek szabályozása és kormányzása

(Közpolitikai célok; a szabályozás tárgya, eszközei; a szabályozás típusai; a komplex oktatási rendszerek kormányzása)

- Fejlesztés, innováció és változás a modern oktatási rendszerekben
(A változások fajtái és ezek kiváltó okai; változások centralizált és decentralizált rendszerekben; reformok és fejlesztési programok; innovációs folyamatok)
- Nemzetközi hatások a modern közoktatási rendszerekben
(A globalizálódás és az európai integráció hatása az oktatási rendszerek fejlődésére; az oktatás fejlődését alakító nemzetközi szervezetek; nemzetközi mérések és adatrendszerek)
- Egy konkrét szakpolitika bemutatása
(Az adott területen megfogalmazható stratégiai célok és alkalmazható szakpolitikai eszközök. A terület szabadon választott, így lehet, egyebek mellett, kurrikulum-politika, pedagógus-politika, korai iskolaelhagyás elleni küzdelem politikája, minőség-politika, szakképzés-politika stb.)

Az értékelés módja:

Az értékelés részben folyamatos, részben a félévet záró kollokviumon történik. A kollokviumon a hallgatók a fenti tételek közül húznak, kb. 20 perc felkészülési idő után rögtönzött kiselőadásban mutatják be tudásukat. Azok a hallgatók, akik csoportos prezentációt tartottak nem húznak tételt: a tudásuk értékelésére a prezentáció témájában folytatott beszélgetés alapján történik.

Az értékelés szempontjai:

	Max pontszám	%
Órai jelenlét (egy hiányzás 3 pont levonás)	40	20
Hallgatói aktivitás (órán feltett kérdések, hozzászólások)	30	15
Írásbeli (e-learning) feladat eredményes megoldása	30	15
Kollokvium	100	50
Max pontszám	200	100

A jegy kiszámítása:

5	171-200
4	131-170
3	111-140
2	81-110
1	80 és alatta

A csoportos prezentációt tartó hallgatók értékelik saját csoportjuk tagjait, oly módon, hogy a csoportteljesítményhez történt hozzájárulás alapján rangsorolják az egyes csoporttagokat. A csoport a kölcsönös értékelésre alternatív módot is javasolhat. Ez az értékelés is befolyásolja a vizsgán kapott pontszámot.

Irodalom (a kötelező irodalom vastag betűvel):

- Archer, M. S. (1988): Az oktatási rendszerek expanziója. Iskolamester/4, Oktatáskutató Intézet.
- Fazekas Ágnes – Halász Gábor (2014): A kurrikulum fejlesztését célzó közoktatási programok implementálása. Neveléstudomány. 2014/4. 23-41 o. (online: http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2014/nevelestudomany_2014_4_23-42.pdf)
- Fazekas Ágnes – Halász Gábor – Horváth László (2017): Innováció az oktatásban: az Innova kutatás elméleti-fogalmi keretei. Neveléstudomány. 2017. 4. szám
- Fullan, M. (2008): Változás és változtatás. Az oktatási reform mélységének feltárása. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. Budapest. 2008. 7-14.o.
- **Halász Gábor (2001): Az oktatási rendszer. Műszaki Könyvkiadó (online: <http://halaszg.ofi.hu/download/Oktatasi%20rendszer%20-%20HTML.htm>)**
- Halász Gábor (2009): A jelen és jövő iskolája – közoktatás Magyarországon és Európában. in: Benedek András – Hunyady Györgyné (szerk.): Az oktatás közügy. (Zárókötet. VII. Nevelésügyi Kongresszus. Budapest, 2008. augusztus 25–28.) Magyar Pedagógiai Társaság. Budapest. 117-138.o. (online: [http://halaszg.ofi.hu/download/NK7_eloadas_HG%20\(long\)%20\(JAV\).htm](http://halaszg.ofi.hu/download/NK7_eloadas_HG%20(long)%20(JAV).htm))
- Halász Gábor (2011): Az oktatáspolitikai két évtizede Magyarországon: 1990-2010. Készült a „Magyarország politikai évkönyve” c. kiadvány számára (online: http://halaszg.ofi.hu/download/Policy_kotet.pdf).
- **Halász Gábor (2012): Az oktatás Európai Unióban - tanulás és együttműködés. Új Mandátum, Budapest, 2012 ([megrendelhető itt](#)) ([megtekinthető itt](#))**
- Mourshed, Mona – Chijioke, Chinezi – Barber, Michael (2010): How the world's most improved school systems keep getting better. McKinsey&Company ([interneten itt elérhető](#)). *Magyar fordítás is rendelkezésre áll.*
- OECD (2016): Trends shaping education. Paris. ([elektronikus formában elérhető](#))
- **Sahlberg, P. (2013): A finn példa. Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó, Budapest**
- Van Twist, M. and van der Steen, M. (2013): Coping with very weak primary schools. Towards smart interventions in Dutch education policy. A Governing Complex Education Systems Case Study. OECD, Paris (online: <http://www.oecd.org/edu/ceri/Dutch%20GCES%20case%20study%20OECD%20FINAL.pdf>)